

végezni, számotvetve a mai fiatalok lényegesen korábbi érettségével, ami szabadságuk tiszteletbentartását, ítélleteik és javasolataik komoly meghallgatását követeli. A fiataloknak jogos az a kívánságuk, hogy újítsuk meg a társadalmat. El kell viszont kerülni, hogy azokkal az értékekkel együtt, amelyeket valóban el kell ejteni, miután már nem érvényesek, veszendőbe menjenek már megszerzett hiteles értékek is. Az idősebbek legsürgetőbb feladata, hogy új és igaz eszményeket tűzzenek a fiatalok elé. Annyi bizonyos, hogy a jóléti társadalom a maga laposságával és önelégültségével nem lelkesítheti őket. De

mik legyenek ezek az eszmények? Erre a kérdésre, sajnos, a felnőttek nem tudtak még úgy válaszolni, ahogyan kellett volna.

A *Civiltà Cattolica* mindenestre utal XXIII. János és VI. Pál pápák megnyilatkozásaira, amelyek két nagy és értékes eszményt föltétlenül tartalmaznak. Az egyik a béke építése, egy testvéri világ teremtése, amely a megértést és a szeretetet valósítja meg az emberek között. A másik a fejlődő országok haladásának munkálása, küzdve az éhség, a betegség, a tudatlanság és mindaz ellen, ami lealacsonyítja és veszélyezteti az emberi méltóságot.

A KIS ÚT

A vasárnap megszentelésével kapcsolatban sok lelkiismereti kétség merül fel manapság. Átmeneti korban élünk, amikor az ünneplés erkölcs-tana is alakulóban van. Apánk hit-tankönyvei például különbséget tettek „szolgai munkák” és szabad emberhez illő munkák között. Az utóbbiakat megengedték a kötelező ünnepnapokon, míg az előzőket olyankorra tilosnak nyilvánították, mégpedig mindenkinek: foglalkozásra és társadalmi állásra való tekintet nélkül. Szolgai munkának számított a földmívelés, műhely- vagy bányamunka és általában mindaz, amit a görög-római ókor rabszolgákkal végeztetett a legszívesebben. A „szolgai” elnevezés miatt nincs mit szégyenkeznünk, sőt ellenkezőleg, büszkék lehetünk arra a ropant társadalmi küldetésre, amelyet a kereszténység e munkák ünnepi tilalmával betöltött. A dolgozó ember méltóságát védte mindenütt, ahová csak kiterjedt befolyása. Hét-ről hétre, vagy akár még gyakrabban is, biztosította a tömegek számára a megpihenés, az eszmélés, a nyugodt családi kör és a közös istentisztelés értékeit. Nemcsak minden vasárnap, hanem a reformációig — sőt katolikus jellegű országokban a felvilágosodás koráig — az esztendő minden harmadik-negyedik napja átlagban munkaszünetes ünnep volt. Hogy mit

(A VASÁRNAP MEGSZENTELÉSE)

jelentett mindez az urasági földék és a nagyműhelyek robotjának világában, azt ma már elképzelni is alig tudjuk. Kegyeletes emlékezővel gondoljunk tehát vissza a „szolgai” munkák régi tilalmára, még ha helyében manapság már csak a „köznapi munkák” tilalmáról beszél is a korszerű hitoktatás.

Nem pusztán csak egy jobban hangzó kifejezésről van itt szó, hanem inkább egészen újszerű látásmódról. A farizeusi felszínesség maradványait kívánjuk elkerülni általa és az éltető szellemet segíteni a lélekölő betűrágás helyébe. Ma tehát már nem azt tanítjuk, hogy ásni tilos, de írni szabad, mert az egyik a rabszolgák munkája, a másik a szabad embereké. Nem mondjuk, hogy tilos követ faragni vagy harisnyát kötni, de szabad a márványszobrot kidolgozni vagy csipkét verni, mert a két előző csak iparosmunka, míg a két utóbbi már művészi tevékenység. Isten nem fogalmi bújócska-játékot vár értelmes teremtményeitől, hanem ésszerű hódolatot kíván tőlük. A különböztetés nyitját nem egyszerűen a munka fizikai lefolyásában kell keresnünk, hanem inkább az egész helyzetnek az ünnep értelmével való egybevetésében.

Az ünnep arra való, hogy Istent közösségben tisztelhesük, lelkünket a

hétköznapok taposó malmából a szellemi foglalkozás és a szabadság légkörébe emelhessek, testünket felüldítsük, és a családi egybetartozást ápoljuk. Ami ezek ellenére jár, az a többé-kevésbé bűnös „köznap” elfoglaltság. Így például a valóban üdvös változatosság számba menő kertészkedés esetében, amelyből esetleg a család apraja nagyja együtt veszi ki a részét, még akkor sincs szó bűnről, ha a foglalatosság tovább tart két óránál, amelyen túl a régiek már halálos bűnről beszéltek. Ha a kötés-horgolás idegnyugtató dolog, vagy éppen a szellemi frissesség ébrentartója nagymama számára, aki esetleg beszélget is közben, vagy rádiót hallgat: tegye csak nyugodt lelkiismerettel! Nem kell feltétlenül a szegények számára dolgoznia, mint a régi moralisták: ilyen esetben megkívánták tőle. A bérért végzett trógepelés viszont többnyire nagyon is idegemésztő versenyfutás az óramutatóval, és az embert nagyon is visszanyomja a hétköznapba. Nehezen fér össze tehát az ünnepnap megszentelésével, noha az egykori kézikönyvek az írást — még pénzért is — a szabad ember foglalkozásának tekintették.

Persze a szükség törvényt bont. Az ünneplés törvénye nem kötelez minden áron. Előfordulhat tehát, hogy éppen vasárnaponként épül a leendő családi otthon, mert máskor nincs hozzá se erőnk, se időnk. Így persze jórészen kárt vall az ünnep értelme. Igyekeznünk kell, hogy a kár minél kisebb legyen, hiszen az ünnep éppúgy az emberért van (v. ö. Márk 2, 27), mint a házépítés. Mind a kettő a mi érdekünk. Nem pusztán a misehallgatás lehetőségét kell tehát ilyenkor biztosítanunk a család minden egyes tagjának, sőt talán nem is mindig éppen ezt, hiszen az ünnepnapoknak — mint láttuk — több más jelentős értelmük is van.

A teljesen megokolatlan, csak restséggel és nemtörődomséggel magyarázható misemulasztást változatlanul és jogosan súlyos bűnnek tekinti az Egyház. E kötelességen nem lazított úgy, amint a böjti fegyelem terén megtette. Ott a parancs szörványos megsértése már nem több bocsánatos bűnnél. Amde a misehallgatás sem feltétlen kötelességünk. Bűn nélkül elmulaszthatjuk minden oly számot-

tévő okból, amely miatt elhagynók egyéb fontos teendőinket is. Kevésbé számottevő de ésszerű okból pedig ne tekintsük súlyos bűnnek a mulasztást! Mindezek kimondása még nem újdonság, hanem megegyezik a hagyományos nézettel. Jelentős könnyítés volt viszont, hogy az Egyház megteremtette a vasárnap esti misehallgatás lehetőségét. De a fejlődés máris folyik tovább. A zsinat megengedte a görög katolikusnak, hogy istentiszteleti kötelességüket már az ünnepek előestjén teljesíthessék. A többi katolikus hívek akkor élvezhetik ezt az engedményt, ha az illetékes püspöki kar kéri a Szentszéktől. A köztudomás szerint fontolva haladó olasz püspökök ez évi június első vasárnapjától fogva nyitották meg ezt a lehetőséget híveik javára. Bizony, nagy segítségre lesz főleg a városi vasárnapozóknak, akiknek különben egy jó órával korábban talpon kellene lenniük a családi kirándulás hajnalán, hogy csak egy röpké csendesmisét hallgathassanak a vonat indulása előtt. Szombaton este a szentbeszédés plébániai misén vehetnek részt, mégpedig kialvatlanság és idegeskedés nélkül. Ez az újítás különben nem annyira vadonat új, mint egyesek képzelik, hiszen az a papi szolozsmában máig élő ősi keresztény gyakorlatot teszi közkincssé, hogy az ünnep már az előestével megkezdődik.

A népi nyelvű közösségi szentmisek áldásos gyakorlata miatt alakulnia kell a „misehallgatás” eddigi erkölcsöntanának is. Többé nem lehet mondani, hogy a mise első fele, az ige liturgiája, „lényegtelen” rész. A misszálzás sem az igényesség jele többé. A hívek ma már mindent hallanak, ami reájuk tartozik, sőt egyes miserészeket közösen mondanak vagy énekelnek el a pap helyett. A zsebevaló misekönyv olvasgatása miatt ne maradjunk hát ki a közös szövegekből! Misszálét csak rendkívüli esetekben használjunk, amikor kénytelenek vagyunk mellékolatárnál csendesmisét hallgatni, mert nem vehetünk részt a közösségi nagy- vagy kismisén. Ez minél ritkábban forduljon elő, mert nem egészen egyházas magatartás. Az Egyház ugyanis testvéri nagy család, nem elszigetelt egyének halmaza. Még kevésbé helyes, ha a jelenlévők egyéni imádság-

gal, szentolvasóval, elmélkedéssel foglalkoznak el magukat a misén, vagy éppen csak halgatásba burkolóznak. Az ilyen egyénieskedés sérti a közös szent cselekményt. Magánimádságra persze ezután is szükségünk van.

Alkalma azonban nem a szentmise, hanem a rákövetkező hálaadás vagy a szentséglátogatás csendes percei olyankor, amikor a tempóban nem folyik közös szent cselekmény.

Medvigy Mihály

NAPLÓ

AZ „EURÓPAI ORSZÁGOK KATOLIKUSAINAK BERLINI BÉKEKONFERENCIÁJA”, amely hat évvel ezelőtt immár harmadik ízben ült össze, főzokozatosan a nemzetközi katolikus bekemozgalmak egyik jelentős és messi távlatok felé mutató kezdeményezéseve fejlődik. Azza teszi a találkozó helye, Berlin, Europa egyik legerzekényebb pontja, az európai problemak valóságos fozokuszja. Nagy mertekben fozokzza, növeli a berlini találkozó jelentőségét az a tény is, hogy a konferenciak rendezése, az állandó bizottság, pártan nyúl Europa és a világ legnezezebb keraeseinéz, alkalmat adva arra, hogy a katolicizmus megoldásokat kereso elemei, köréi és elmei Kelet és Nyugat felől egyarant hallassak hangjukat kontinensünk és az egész világ életbevágó problemaira vonatkozóan. S tegyük hozzá: nem elégzik meg a rendezés a problemak nyílt és bátor felvevesével, de alaposan elő is készíti azok tárgyalását. Ezzel meg inkább növeli a találkozó jelentőségét és súlyát.

A mostani, a III. Berlini Konferenciát is aapos előkészítés előzte meg. Ez év tavaszán öt nemzetközi munkacsoport vitatta meg a konferencia plenuma és munkacsoportjai elé kerülő keraeseket, azokat a problemákat, amelyek konfliktusok vagy egyetemes háboruk veszedelmet hordoztak magukban, vagy amelyek ügyében nekülozhetetlenül fontos a helyes állástoglalás a katolikus társadalom és az egész világ további fejlődése és hataasa szempontjából. Az elso ilyen munkacsoport marcius 21-én és 22-én Berlinben ült össze, hogy levonja a legujabb papai encikliának és a zsinati hatarozatok társadalomkritikájának tanuságait. A második munkacsoport április 26-án és 27-én Bécsben tartott ülést, hogy megvitassa a világbéket fenyegető agressziók kirobbanásának és azok visszazorításának problemait. A Buapesten március 15-én és 16-án megrendezett munkaértekezlet Europa egyik állandó problémáját, a két német állam viszonyát, a negyedik, a svájci bázelen április 6-án és 7-én megtartott értekezlet a vietnami béke felteteleit elemelte. Az ötödik munkacsoport Mainzban, a Német Szövetségi Köztársaságban április 18-án és 19-én arról tárgyalt, hogyan lehet kiépíteni a kapcsolatokat a Berlini Konferencia és a többi bekemozgalmak között.

A III. Berlini Konferencián, amely az imént vázolt előkészítés után június 5-én ült össze a Német Demokratikus Köztársaság fővárosában az Alexander Platzon emelkedő hipermodern kongresszusi csarnokban, huszonegy európai országból 350-nél több katolikus küldött jelent meg, közöttük 50 pap. A magyar katolicizmust nyolc egyházi és hat világi küldött képviselte.

A kongresszusi csarnok elnöki emelvénye felett hatalmas transzparens hirdette a konferenciának alapvető célkitűzését: „Feladatunk a béke és az igazságosság, kötelességünk a háború megszüntetésére és az európai biztonság megteremtésére szólít bennünket.” Az első nap három bevezető előadása a konferencia plenáris ülésein a nagy célkitűzés s a hozzá vezető út taglalása jegyében hangzott el, megadva egyúttal a találkozó további felszólalásainak, vitáinak hangvételtét és stílusát is.

Edvard Kocbek ljubljanaí író XXIII. János pápa emlékét idézte fel a nagy egyházfő halálának 5. évfordulója alkalmából, akinek *Pacem in terris* enciklikája minden katolikus bekemunka *Magna Chartája* és erőt adó forrása. Ennek a pápai megnyilatkozásnak a jegyében hívták össze hat esztendővel ezelőtt az európai katolikusok első békekonzferenciáját is. *Adrian F. Manning* nijmegeni (Hollandia) egyetemi tanár, történész professzor előadásában azt